

Magyarországi tudósok levelezése, 16-19. század

OTKA K 100446 sz. pályázat záró beszámolója

A pályázatban forráskiadványok folyamatos készítését tűztük ki célul. Kutatók hosszú ideig tartó (néha évtizedes) forrásfeltáró és forráskiadó munkáját szervezzük. A korabeli tudományos közélet gyakran kizárólagos érintkezési eszköze volt a levelezés, amely a korszakra vonatkozó jelentős forrástípus. A kéziratos, sok helyről összegyűjtött, különféle nyelveken (többségében még latinul) írt levelek kiadását regesztákkal, magyarázatokkal és mutatókkal látjuk el, az előszóban Kárpát-medencei igényeknek eleget téve használjuk a magyar, német és szlovák nyelvet.

2012-2015(2016) között (külön pályázati támogatással) közzétettük Wespri István levelezését. A kötetben közölt levelek száma 240, 52 a levélíró, 46 a címzett. *Wespri István (1723-1799) levelezése* (sajtó alá rend., bev., jegyzetek Vida Tivadar, Szelestei N. László, Budapest, Argumentum, 2013, 340 p.

Ugyanebben a sorozatban terveztük megjelentetni Jakó Zsigmond, Köleséri Sámuel levelezésgyűjtését, melynek szerkesztője és előszavának írója Font Zsuzsa. A kötet munkálatainak felgyorsítása, Magyar László András bevonása (latin szöveggondozás, regeszták készítése) végül azt eredményezte, hogy a Kölesériána sorozat kezdő köteteként Kolozsvárott jelent meg, *Jakó Zsigmond, Köleséri Sámuel tudományos levelezése (1709-1732)*, szerk. és utószó Font Zsuzsa, a latin szöveget gondozta és a regesztákat írta Magyar László András, Kolozsvár, EME Kiadó, 2012, 251.

Már a korábbi pályázati ciklusban is a közepes terjedelmű, önálló kötetre érdemesnek tartott levelezéseket a Magyarországi tudósok levelezése c. sorozaton kívül jelentettük meg. 2016-ban irodalom- és tudománytörténeti szempontból fontos kötetet tettünk így közzé *Horányi Elek levelezése* címmel (sajtó alá rend., bev., jegyz. Szelestei N. László, Budapest, 2016, 149 p.). Tudománytörténeti szempontból méltó párja ez a korábbi köteteknek (Benkő József, Köleséri Sámuel, Bél Mátyás, Kollár Ádám Ferenc, Wespri István, Windisch Károly Gottlieb).

Szintén önálló kötetben jelent meg Hencz Enikő doktoranda munkája, a *Dobai Székely Sámuel és Koller József levelezése*, Budapest, 2016, 110 p.

A ciklus utolsó évében a pályázatban részt vevő kutatók témájukról konferencián elmondott beszámolóit, tanulmányait szerkesztettük kötetbe, néhány más kutató e témakörből elmondott előadásával együtt: *Magyarországi tudósok levelezése a 18. században, II, Tanulmányok*, szerk. Szelestei N. László, Budapest, 2015, 155 p.

Mindehhez hozzátelhetjük a mellékelt bő publikációs jegyzéket, továbbá azt, hogy a folyamatban lévő egyéb munkákban is jelentős az előrelépés.

- Giuseppe Garampi pápai nuncius több ezer magyarországiakhoz írt levelét sikerült másolatban beszerezni, ebből már ezernél több átírásban olvasható számítógépen,
- e ciklusban vált lektorálásra késszé Deák Eszter, Schedius Lajos levelezése című terjedelmes munkája,
- a Lázár János levelezése című kötethez sikerült romániai gyűjteményekben kutatnia Földesi Ferencnek,
- Bogár Judit munkájaként növekedett ifj. Buchholtz György megismert leveleinek száma,
- Gerhard Cornelius Driesch leveleiből a témafelelős több (a listában fel nem sorolt) publikációt készített, s ötven Bél Mátyásnak címzett leveléből a korábbi Bél Mátyás levelezése kötethez kiegészítést készített.

A projekt témafelelőseként figyelemmel kísérem nemcsak a pályázatban részt vevők, hanem a hasonló témakörben kutatók tevékenységét is. Különösen a doktoranduszok érdeklődésének örülök.

A már több cikluson át folytatott anyaggyűjtés során a témafelelősnek és a programban részt vevőknek a birtokába jelentős másolatmennyiség került (régbben papíron, ma már inkább

digitális másolatok formájában). A témával foglalkozni szándékozók, forráskiadásra vállalkozók e másolatok jó kiindulási alapot jelentenek.

A továbbiakban megemlítem a tervezés azon pontjait, amelyek előre nem látható események következtében álltak elő.

Ha elkészül egy kézirat (jelen esetben pl. Schedius Lajos levelezése), annak kiadása a pályázati változások miatt nehézkessé vált. Korábban a kiadási pályázatban lehetett lektori jelentésre is pénzt kérni, most ehhez a pályázathoz már a lektori jelentést is mellékelni kell. Schedius levelezését Deák Eszter nehezen olvasható német nyelvű kéziratokból készítette. A terjedelmes kéziratnak nagyon komoly ellenőrzésen, összeolvasáson kellene még átmennie. Ez bizony többhavi munkát jelent. Nem találok olyan személyt, aki ezt fizetség nélkül elvégezze. (A pályázati összegből erre nem fordíthatok pénzt, a publikációs pályázathoz meg mellékelni kell a lektori jelentést.) Amikor meglátja egy lektorálásra felkért személy a terjedelmet és a kézirat forrásokat gyakran nehezen olvashatóságát, rögtön eláll a megígért segítségtől. A témafelelős 2016 nyarán próbaként maga is meggyőződött arról, hogy egyhavi munkával a kéziratnak csak egy szempontú átnézését tudta elvégezni.

A pályázatban a kutatók témájukon egyedül dolgoznak, bárminemű váratlan esemény (munkaköri változás, betegség, anyai örömök) nagymértékben hátráltatja, vagy megakadályozza a vállalt munka elvégzését. A kutatók hivatali munkájuk mellett vesznek részt a programban, akadályoztatás esetén nem lehet helyettesíteni őket. (Persze fizetést sem kapnak az itteni munkájukért.) Ebben a ciklusban például egy egyetemista kiesését új egyetemisták bevonásával sikerült pótolni. De nem sikerült elkölteni a külföldi utakra tervezett költséget, ami úgy alakult ki, hogy a konferenciák költségeit a rendező/meghívó fél fizette. „Megtakarítást” jelentett az is, hogy Fejérdy András a Római Magyar Akadémia munkatársa lett, így Giuseppe Garampini nuncius levelezésének vatikáni felméréséhez és a másolatok rendeléséhez nem kellett utaznia. Az utolsó (már halasztott) évben folyamatos betegség (Soós István) és anyai örömök (Bogár Judit) akadályozták a külföldi utakat. Újabb átcsoportosításra nem kaptam engedélyt, így a pályázatban biztosított összeg egy része elköltetlen maradt.